

דורי טרופין: החיים בשוקולד; הוצאת 'עכשיו'; 1997; 74 עמ'

עולם טכנולוגי, חלול רגשית אך צבעוני ועתיר אפשרויות נשקף משיריו של דורי טרופין בספרו הראשון: "החיים בשוקולד". שירתו של טרופין משתלבת בסגנון הפוסט-מודרניסטי, והיא מבטאת לפחות פן אחד של התקופה העכשווית: הפן הממוכן, השטוח, הממוחשב.

העולם בשירתו החדשה של טרופין יכול להתפרש כאובייקט אינסופי לפעלולי דמיון, למניפולציות אינטלקטואליות, מקור ליופי או אכזבה, אך לא לחלומות, ודאי לא לרומנטיקה. לתפיסת עולם זו ניתן למצוא אישור במסרים שונים, וגם באמצעות תיאור דמויות מקראיות, מיתולוגיות וספרותיות קלאסיות. השיר "מתווך" בין דמויות אלה הנמצאות בדמיון ובזיכרון האנושי הקולקטיבי, לבין המציאות הקיומית העכשווית, קושר להן קיום מסוג חדש.

הקסם, המסתורין והמשמעות הפילוסופית העמוקה שיש לדמותה והרפתקאותיה של עליסה בארץ הפלאות והמראות למשל, מנופץ אל מול אשה "משחקת במניות רבות-סיכון וזללת מזון בריאות אנין [...] עמ' 23. (ושאר קורותיה הלא-אגדיים של עליסה יתוארו ב"החיים בשוקולד").

גם לשמשון הגיבור לא נכון מפגש מלבב במיוחד עם מציאות ימינו אלו: סופו שהוא "פותח את השסתום הקבוע במרכז בטנו/ ועף קטן ומתרוקן מעל יפו" (עמ' 44). הדמויות "מתאימות" עצמן לעולם המכני, עולם של ניפוץ אשליות, ונטול רומנטיקה.

כמו כן, הדמויות המקראיות והספרותיות משמשות כחומר גלם לטוויית עלייה שירית, או כבסיס לבניית רעיון. בשיר "ביקור חוזר" "נפגש" שמשון הגיבור עם הארנב של עליסה, ואפילו קורא השיר נמצא שם. כולם בכפיפה אחת. הסכנה האורבת לטקסט השירי במקום זה ובהקשר זה, הוא בגלישה לתיאורים חסרי-משמעות, תמונות פלקטיות דו-ממדיות, וצירופים אבסורדיים, מבלי שהקורא ישותף בהצדקה הספרותית והאמנותית של היוצר לכך.

המכניזם של העולם והתקופה המשתקפת בשירים הם אמיתיים באופן חלקי ונכונים, כל עוד השירים לא הופכים למכניים בעצמם. בנקודה זו מצויים חלק משיריו של טרופין על הגבול בין ביטוי מסוגנן בעל אופי אינטלקטואלי ופוסט-מודרניסטי לבין שירים שיש בהם חסר אמנותי בתכנים משמעותיים הפורטים על נימי הרגש, ומהווים תנאי הכרחי לכל אמנות, מעבר לנושאים איתם מתמודדת

שירתו של טרופין, ניכרת בה ראשוניות של מפגש בוגר עם העולם והמציאות על צבעיהם האמיתיים והמוזיפים גם יחד, על מכאוביהם. בתוך רבים מהשירים אפשר לזהות התפכחות ביחס לעולם המעורבת בניסיון להבין את העולם, את הדינמיקה של החיים ושל התקופה. על רקע כל אלה מבצבץ בין השורות 'האני' הפרטי המתמודד עם הקיום על התופעות השונות שבו, עם התודעה, הזהות, והמצב הקיומי האישי. זאת למרות שהאלמנט האישי די מובלע ודי מיטשטש בתוך הסחף התיאורי, אינטלקטואלי, פילוסופי, אמירתי.

בין השירים בקובץ מצויים מספר שירים פשוטים-מורכבים שניתנים ליותר מפרשנות אחת, כמו השיר "אפרוח מכני": "שלשום בראתי אפרוח מחול/ חציו כתום חציו כחול/ כנפיים צפות לו ושתיים שלי/ השאר מצפות את הגג השלילי/ שפתו אפרוחית ורגליו במחול/ נוצות ירוקות ניטשות בחול/ ידיים רבות וזהב אדום/ מפתח קינטי חצי מדחום/ אפרוח מכני כלול שלמות וליטוש/ בראתי מאפר וחול נטוש." (עמ' 8). שיר זה המבטא את רוח השירים בקובץ, עשוי להתפרש כביטוי אירוני לחיים הנבראים על-ידי מכונה ש"תפסה" את מקומו של אלוהים. לעומת זאת, ולא דווקא בסתירה מוחלטת - אפשר גם לראות בו שיר ארס-פואטי. שיר המבטא תחושת התפעלות מתהליך יצירתי שיכול להיות קשור לכתיבת שיר, שיש בו מתחושת ה"בריאה", מהול באירוניה עצמית מסוימת על אופיו של השיר המכני שהוא יציר כפיו של המשורר אבל גם תוצר של תקופה.

הרובד האינטלקטואלי בולט בשיריו של דורי טרופין, הכתיבה שכלתנית למדי, והמבנים לוגיים לעיתים. אך הבסיס לכתיבה הוא דמיון, הרבה דמיון. חלק ניכר מהשירים בנוי מתמונות מורכבות המתפתחות מתוך מעין הבוק של דמיון. בתוך התמונות ובאמצעותן נרקמת מעין מציאות חדשה. המציאות הזו יכולה להכיל מכל וכל: תמונות נוף פנטסטיות או ריאליסטיות (נוף עירוני בעיקרו), תיאור אובייקטים שונים, רגשות או מה שניתן לתרגם כרגשות בלתי-אמצעיים, זוויות התבוננות. העלילות נטוות בד בבד עם התמונות תוך כדי

יעקב בסר

הלפני האחרונה

שוב עולה אור בקר קר
על עיר סמוכה לים, סמוכה
לחול, בקצה עולם, עוד
מחפשים לבדוק ואולי גם
לתאם מדות
ונהלים של הקשת בענן
המחשוב מרכב
המשלח על הכן

בבסיס טילים בליסטיים
הקרוב לקו
מקצה לקצה
מיבשת ליבשת
רק הקשת
בחיוך-שמים מרשע
מנחשת שא
התשובה
הלפני האחרונה

ת"א 17.11.97

כמעט שנות דור, אולי שירתו של טרופין תהיה מנועליה של התקופה הנוכחית בה המכניזם אינו מהווה כבר איום, ומתחילים להיות מורגשים געגועים לטעמים אחרים שאולי יבקיעו מבעד "ציפוי השוקולד" של היצורים שנבראו בצלם האדם המודרני. (ואין בכך שיפוט ערכי או השוואתי, אלא התייחסות לתופעה מסוימת).

שיריו של דורי טרופין בחלקם אינטנסיביים חלקם מתומצתים. שפה עשירה וצבעונית, בתוספת של חריזה בסגנון מודרני. שפת-השירים היא שפה פרטית, אך מובנת למדי. ניתן לחוש בשירים השפעה של המשוררים דוד אבידן ובעיקר רוני סומק. מעבר לשירים - קיימים שמו המקורי של הספר, ועטיפת הספר עליה מתנוססת תמונה של מעין "אפרוח מכני" טובל בשוקולד. כל זמן שהעטיפה לא "גונבת את ההצגה", ניתן להתענג עליה וכמעט לחוש בטעמו המעט תמים מעט אירוני של השוקולד. ■

ניצה גורביץ'

יצירת מרקם שיש בו אלמנטים קולנועיים מבחינת המקצבים האינטנסיביים והמעקב של העין השירית המצלמת אחר התמונה והתנועה.

סגנון הכתיבה, התמונות והמקצב, הם האלמנטים העיקריים להתייחסות בשירים. נושאי השירים לרוב אינם מוגדרים, גם לדמויות אין קיום עצמאי - הן משרתות בדרך-כלל רעיונות, או תיאור מצבים דמיוניים או חצי-דמיוניים. למשל, כשמדובר על "ויל קמפ מוקיון שקספירי" (עמ' 14), זוהי רק דוגמה למשהו שנטווה על-ידי "כישור הנפש" (דימוי יפה בפני עצמו), הטווה גם פרחי-בר על תפוחתם הירוקה, וגם שמש, ואולי עולמות שלמים נוספים על מרכיביהם. את דמותו של המוקיון נטל הכותב מתוך המחזה והעבירו לתוך מציאות של שיר שם הוא מככב על "קורי שמש חדשה".

גם "בובה ממוכנת" של דליה רביקוביץ', ו"תפוז מכני" בקולנוע יצגו הלך רוחות של תקופה שלפני